

Británie, Brexit a bezpečnost

27.6.2016 natoaktual.cz str. 0 natoaktual.cz / Analýzy a komentáře

natoaktual.cz

Lukáš Dyčka, plk. René Klapáč, plk. gšt. Zdeněk Petráš

Britské referendum o vystoupení z **Evropské unie**, které si v unijním žargonu vysloužilo rádobu zábavný název „Brexit“, přestalo ve skutečnosti být zábavné dávno před pátečním vyhlášením výsledků. Ukazuje totiž nejen na krizi fungování **Evropské unie** – ale také na hloubku morální slabosti Velké Británie.

I když debatám, předcházejícím referendu, dominovaly především spory o tom, kdo je odpovědný za současný stav ostrovního nekontrolovatelného přistěhovalectví, závislosti britského soudního systému na evropském právu a nekvalitní poskytované **zdravotní péči**, bude mít výsledek plebiscitu dopad na bezpečnost. A to jak na zemi samotnou, tak také na **Evropskou unii** a přeneseně též na **NATO**. „Ustupovat není kam – za námi je oceán“

Když na konci šedesátých let Británie zahájila své stahování z pozice globální velmoci směrem na západ (opuštěním **základn** na východ od Suez), padla v Londýně logicky volba nahradit světovou politiku mizejícího impéria politikou evropskou. Evropa totiž nabízela jediný zbývající prostor, kde se mohly britské ambice realizovat.

Po pátečním referendu však Britové rozhodli o dalším stažení směrem na západ a opuštění Evropy pod falešným dojmem návratu do role imperiální velmoci. Provádět imperiální politiku však předpokládá především mít impérium - a tím jsou současné zámořské državy Velké Británie v podobě Gibraltarů nebo Falkland jen stěží.

Jak ale chce Londýn provádět světovou politiku ze svých vlastních, mlhou zahalených, ostrovů na samotné periferii Atlantiku, není jasné nikomu. Další stažení na západ už totiž není možné. Za bouřlivými – a především prázdnými – vodami oceánu totiž leží **Spojené státy**. A vůči nim mohou Britové vystupovat jen stěží jinak než jako menší a nerovnoprávný partner.

Británie tak po Brexitu bude postavena před nutnost ještě většího přimknutí se k **USA**. Koneckonců historicky **speciální** vazby těchto zemí mají celou řadu podob, přes zpravodajskou spolupráci v rámci uskupení „Five Eyes“, poskytování vlastního území ve prospěch **amerických** jednotek, až po světově bezprecedentní sdílení jaderných technologií. Otázkou ale zůstává, jak moc je taková spolupráce výhodná pro Washington, přičemž by bylo naivní se domnívat, že **Američané** potřebují Spojené království samotné. Mnohem více naopak oceňovali britskou pozici v rámci **EU**, kde ostrované plnili roli jakéhosi předmostí **amerického** vlivu.

Právě pomocí nich mohly **Spojené státy** zahraniční a **bezpečnostní politiku EU** formovat podle svých zájmů. Brexitem o tuto možnost přijdou a tím úměrně klesne hodnota Británie – lze pak očekávat, že jejich pozici vůči **USA** se v **EU** pokusí zastoupit někdo jiný. Nakolik do toho procesu promluví třeba mocenské choutky **Varšavy**, je prozatím nejasné. Aktivní vystupování v rámci spolků typu Výmarského trojúhelníku leccos naznačuje. Pax Germanica?

Postoj britských politických elit v době před Brexitem – a v případě postav jako Nigel Farage – i po něm, ukazuje na naprostý nedostatek předvídavosti typický pro nám nechvalně známého Neville Chamberlaina. Dominance témat, jako je strach z východoevropské migrace, totiž ukazuje, že britský vztah k Polákům, **Čechům** a obecně k východní Evropě, se od doby před druhou světovou **válkou** zas tak moc nezměnil.

V radosti Britů (přesněji Angličanů) z Brexitu se jasně značí stejný souhlas, jako když Chamberlain v roce 1938 mluvil o ČSR jako o „vzdálené zemi, jejíž problémy nás nezajímají“. Britové zkrátka dali jasné najevo, že s námi nechtějí mít nic společného.

Pro Evropu má však tato historická paralela stejný, byť mírumilovnější efekt, jako v roce 1938. Londýn totiž jediným referendem postavil Berlín do nejsilnější pozice, v jaké se historicky kdy nacházel. Populistický předvolební slib Davida Camerona tak ve svém důsledku zbořil rovnováhu na evropském

kontinentu, za kterou Británie, za jeho větších předchůdců Lloyd George a Winstona Churchilla, v obou světových válkách těžce bojovala.

Z pohledu **EU** a společné bezpečnostní a obrané politiky by ale právě Brexit mohl paradoxně významně zjednodušit její fungování. Velká Británie totiž byla dlouhodobě aktérem, který blokoval a brzdil rozhodovací proces. Bez Londýna bude mít **Brusel** pod tlakem Paříže (za očekávané podpory Berlína) méně překážek pro realizaci vlastních představ o **vojenských schopnostech**, takže alespoň institucionálně odchod Spojeného království rychlosti a pružnosti **EU** v oblasti **obran**y může pomoci. Vybudování vlastního strategického **vojenského velitelství Evropské unie v belgickém Tervurenu** – dlouho blokováno právě Británií – může být prvním krokem.

V prosté řeči čísel však odchod bezpochyby je ztrátou pro obě strany, protože Británie vydává 20 % všech výdajů na **obranu** zemí **EU**, zatímco její HDP se na celku podílí pouze 14 %. Nelze naopak ale zapomenout, že operace **Evropské unie** jako například operace Atalanta v okolí Somálska, slouží do značné míry právě zájmům Velké Británie a, byť je možno se jich účastnit i jako nečlenský stát, odchod z Unie je v tomto kontextu minimálně projevem nevděku.

Alespoň z pohledu vnitřní bezpečnosti situace nebude až tak dramatická. **EU** sice třeba sdílí jména pasažérů letadel a podle některých dohod může policie například vyhledávat otisky prstů či poznávací značky automobilů v databázích jiných zemí, je ale pravděpodobné, že zachování těchto výhod pro Velkou Británii lze smluvně ošetřit i po Brexitu. Už to každopádně nadále nebude spolupráce v rámci **EU** – ta bude nahrazena celou řadou bilaterálních smluv s klíčovými státy a v Evropě se tak fakticky vytvoří režim, který lze nazvat „**EU plus UK**“. Co je doma, to se počítá

Ani druhé z hlavních témat Brexitu – ekonomika – nemá k bezpečnosti tak daleko, jak by se mohlo zdát. Konstatování ekonomů, že v krátkodobém horizontu zemi hrozí hospodářská recese - tedy pokles růstu HDP - z čehož může vyplývat potřeba provádět další restriktivní opatření „austerity measures“ ve vládních výdajích. Lze si jen stěžít představit, že uspořené finance, které Britové odvádějí do unijní pokladny, by Londýn byl ochoten alokovat na **obranu**. V takovém případě by docházelo k ohrožení realizace probíhajících a budoucích modernizačních a akvizičních **zbrojních projektů**.

Vzhledem ke skutečnosti, že na **zbrojních dodávkách** pro britské **ozbrojené síly** participují především domácí **zbrojní podniky**, lze předpokládat, že snížený rozpočet na **obranu** by měl další negativní dopad na celkovou ekonomiku britských ostrovů. O tom, že britských úctyhodných 2,07 % HDP na **obranu** je ve skutečnosti jen žonglování s čísly, asi ani nemá smysl se rozepisovat. Ne nadarmo slovo „blafovat“ pochází z angličtiny.

Kdo ale neblafuje určitě, jsou Skotové se svým voláním po samostatnosti. Před dvěma lety vcelku rozumně dali v referendu Londýnu šanci. Po Brexitu tomu tak být zdaleka nemusí. Přitom Skotsko v rámci Spojeného království neprodukuje jen whisky, ale i ropu - a především je na jeho území **základna** jaderných ponorek, které tvoří v podstatě jedinou součást odstrašujícího potenciálu země. A není tajemstvím, že Skotové dali opakovaně jasně najevo, že v případě samostatnosti jaderné **zbraně** na svém území nechťejí.

Může se tak snadno stát, že místo Dne nezávislosti, který chtěl při příležitosti Brexitu slavit Nigel Farage, budou samostatnost brzy slavit v Edinburghu. Navíc v případě rozdrobení Velké Británie na menší národní uskupení (nikdo nezaručí, že Velšané či Severní Irové nebudou nakonec požadovat v budoucnu také jistou míru samostatnosti), může dojít i ke ztrátě pozice stálého člena RB OSN. Že v Londýně pak budou moci na jakoukoliv světovou politiku zapomenout, je nasnadě. Ruská ruleta

Rozdrobení Velké Británie i její odchod z **EU** jsou naopak dobrou zprávou pro Moskvu – přestože v období před Brexitem jinak velmi mediálně viditelné ruské velvyslanectví situaci téměř nijak nekomentovalo. Kreml totiž moc dobře chápal, že jakékoliv otevřené snahy Brexit podpořit by byly z jeho pohledu silně kontraproduktivní. Z čistě praktického hlediska ale Moskvě vývoj situace vyhovuje.

Asi málokdo totiž pochybuje, že Francie a Německo by se rády vrátily k „business as usual“ a postupnému zrušení ekonomických sankcí vůči Rusku. Odchodem Velké Británie z **EU** tyto hlasy dostanou více prostoru. Páteční britské rozhodnutí umožní Rusku vystupovat v roli „evropské mocnosti“ v protikladu ke **Spojeným státům**, jejichž hlavní spojenec Velká Británie se z pozice evropského státu v pátek fakticky diskvalifikovala.

Nakonec ale platí, že větší **bezpečnostní hrozbou** než jakékoli hypotetické posílení Ruska je zjevné oslabení Británie samotné. Ať už totiž referendum dopadlo jakkoliv, tak samotný fakt, že se vůbec konalo, ukazuje, že Britové vlastně nevědí, kam patří. Koneckonců už i zmíněné referendum o samostatnosti Skotska před dvěma lety demonstruje, že obyvatelé Spojeného království vlastně mají pochybnosti, zda vůbec zůstat „spojení“.

Tato závažná krize identity pak podryvá schopnost Británie řešit imigrační krizi a jejich schopnost integrovat (neřkuli asimilovat) přistěhovalce, protože jim země nenabízí model, ke kterému se přihlásit. A to následně podporuje radikalizační tendence uvnitř jejich komunit stejným způsobem, jaký známe z podobně rozpolcené **Belgie**. A londýnský starosta původem z Pákistánu je jak výjimka, tak také vrcholek ledovce. Z tohoto pohledu je totiž symptomatický spíše mediálně nejznámější bojovník islámského státu Mohammed Emwazi alias „Džihádista John“, který pocházel jak jinak, rovněž z Londýna.

Je nepochybné, že éra královny Alžběty II., která nedávno monumentálně oslavila 90 let, bude patrně historiky vnímána jako období bezprecedentního úpadku země. Zatímco na začátku jejího panování bylo impérium s državami na každém kontinentu, na jejím konci se velmi snadno může stát, že království nebude ovládat ani svůj vlastní ostrov.

Lukáš Dyčka

plk. René Klapáč

plk. gšt. Zdeněk Petráš

autoři působí v Centru bezpečnostních a **vojenskostrategických studií Univerzity obrany**

URL| http://www.natoaktual.cz/britanie-brex...zy.aspx?c=A160627_202109_na_analyzy_m02